

**EU – PHARE BUSINESS SUPPORT
PROGRAMME SME-FIT
INFORMATION CAMPAIGN**

EUROOPA JA MEIE

UUS EUROOPA MINU JAOKS, KUI OLEN

**VÄIKE- VÕI KESKMISE SUURUSEGA
HORECA ETTEVÕTE**

Hotell / Restoran / Toitlustamine (Catering)

Autorid: Prof. Mag. Stefan Hlawacek
Ing. Martina Orsulova

Tõlkinud: Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon (EVEA)

1. Vaba liikumise mõjud HORECA ettevõtetes

1.1 Kauba vaba liikumine

Nelja peamise vabaduse (kauba, teenuste, kapitali ning inimeste vaba liikumine seoses vaba ettevõtlusega) olemust ning eelkõige vabaduste mõju nende äri- peaks selgitama Euroopa oskustöölisele järgmiselt.

Ühes Euroopa Liidu (EL) riigis seaduspäraselt toodetud kaupa võib lasta teiste liikmesriikide turgudele ringlusse ilma igasuguste lisakontrollide ja -lubadeta. See tähendab näiteks seda, et Saksamaal võib seal kehtivate seaduste kohaselt valmistatud toidukaupa pakkuda ka teistes liikmesriikides, kus toidukaupade tootmisel kehtivad rangemad nõuded. Lisaks ei ole enam tolli- ega ka teisi kaubavahetust takistavaid piiranguid. Piirikontrollid Euroopas kaovad samuti.

Puuduvad vaba liikumist takistavad kontrollid

Mõjud hotelli- ja restoraniettevõtlusele

Toitu võib takistamata importida teistest ELi riikidest Eestisse. Sellest tulenevalt hakkavad kulinaarsete baastoodete hinnad langema. Samas hakkab suurenema paljude erinevate toodete valik. Osatasud ja impordipiirangud kaovad ära. Paljud toidukaupu puudutavad aseadused või standardid on osaliselt kooskõlastatud või ühiselt tunnustatud.

ELiga ühinemise algperioodil kõiki ülalmainitud soodustusi kohe ei realiseerita. Eriti põllumajanduses jäävad mõneks ajaks piirangud kehtima.

On väga oluline, et Eesti turismitööstuse kohusetundlikud esindajad veenduksid, et selliseid rangemaid reegleid ei kasutataks Eesti toidukaupade ebavõrdse turustamise eesmärgil (näit Saksamaa puhtuse nõue = eelis Saksamaa õlletööstuse jaoks).

Valminud on ELi direktiiv bioloogiliste toodete kohta, mis mõnede aspektide poolest erineb Eesti reeglitest.

Hotellinduse ning toitlustusega tegelevad ettevõtted võivad vaba kaubavahetuse tulemusena saada kasu varustuse ning mööbli hinnalangustest.

1.2 Inimeste vaba liikumine

Piirikontrollid ELi piires kaovad (va pisteline kontroll)

Töölised võivad kõigis ELi riikides töötada ilma tööloata. ELi kodanikel on igas ELi riigis töötades samad õigused selle liikmesriigi kodanikega (näiteks töö leidmine, palk ja muud töötingimused).

Piirikontrolle ei ole enam

Mõjud majutus- ning toitlustusteenust pakkuvatele ettevõtetele

Oodata on väga kvaliteetse tööjõu vähenemist või migreerumist ELi liikmesriikide vahel. Seoses paremate töötingimuste ning palkade pakkumisega hakkab aset leidma spetsialistide tihe konkurents.

Siiski esineb ka teatud määral odavamad ning eriti ilma töölubadeta tööjõudu Eesti turismiharudes. Tööloaba on jätkuvalt vaja neil, kes ei ole ELi kodanikud (näit. türklased).

Inimeste vaba liikumine võimaldab kogemuste omandamist välismaal. Teises liikmesriigis viibimise perioodil teenitud kindlustushüvitisi ja toetusi tunnustatakse ka kodumaal. Sellest tulenevalt puuduvad administratiivsed takistused, kui keegi soovib avada oma firma näiteks Ühendatud Kuningriigis, Prantsusmaal või Itaalias.

Peale ELi sisepiiride avanemist tekib oluline vajadus rakendada rangemat kontrolli ELi välispiiril.

1.3 Asutamisvabadus ning teenuste vaba liikumine

Iga ELi kodanik, kes suudab näidata piisavat pädevust teatud oskustöö alal, võib asutada oma ettevõtte ilma spetsiaalset või lisaeksamit tegemata ükskõik millises liikmesriigis.

Mõjutused hotelli- ning restoraniäris

3 aasta pikkune töökogemus üürileandja või hotellipidajana (eraettevõtjana või ettevõtte juhtiva töötajana) ükskõik millises ELi liikmesriigis võimaldab spetsialistil asutada või juhtida hotelli- või restoraniäri Eestis. Viimane kehtib ka vastupidisel juhul, st Eesti ettevõtja võib juhtida ning asutada hotelli või restorani ükskõik millises ELi liikmesriigis, kui on tõestanud, et ta omab 3 aasta pikkust töökogemust eraettevõtjana või ettevõtte juhtival positsioonil töötajana. See õigus kehtib eraldi vastavatest seadusandlikult määratletud eeltingimustest seoses tegevuse algatamisega vastavas riigis.

Samuti on tagatud juurdepääs oskustöö tegevusaladele kõigis ELi liikmesriikides alljärgnevatel tingimustel:

2 aastane tööstaaz eraettevõtjana või juhtival positsioonil töötajana ning ametlikult tunnustatud haridustõendi esitamisel;

2 aastane tööstaaz eraettevõtjana või juhtival positsioonil töötajana ning vähemalt 3 aastane töökogemus antud alal;

3 aasta pikkune töökogemus ning ametlikult tunnustatud haridus (see nõue võib kolmandate riikide suhtes rangemaks osutada)

Eelnevad ELi laienemise käigus omandatud kogemused viitavad asutamisvabaduse vähesele kasutamisele. Asutamisvabadus on mõnda aega juba olnud võimalik kontserni gruppide jaoks. Näiteks, suurte hotelliketide poolt palgatud Eesti peadirektorid või nende poolt vastava riigi reeglite kohaselt asutatud ettevõtted (hotellid, restoranid).

Teenuste vaba liikumise tõttu on võimalik sõlmida kindlustuslepinguid ükskõik millise välismaise kindlustusfirmaga. Selle tulemusena peaks olema võimalik säästa eriti turismialal.

Ka on võimalik pakkuda teenuseid teisel pool piiri. Seega, Eesti ettevõtja võib tulevikus oma teenuseid osutada naaberriikide piiriäärsetes piirkondades (näit. toitlustamisteenus).

**ELi kodanikel
võimalik
töötada kogu
ELi piires
ilma tööloata**

1.4 Kapitali ja maksete vaba liikumine

Käesolev vabadus on siseturu funktsioneerimiseks üks kõige olulisemaid eeltingimusi. Kõik ELi ettevõtted võivad avada arvelduskontosid ükskõik millises liikmesriigis ning sooritada ja võtta vastu makseid ükskõik millises EL valuutas. Samuti ei tohiks liikmesriikidel tekkida mingeid probleeme välisvaluuta ülekannete sooritamisel.

Mõjutused hotelli- ning restoraniäris

Tänu ühise valuuta kasutuselevõtmisega kaob valuutavahetuse kontseptsioon. Ühelt poolt kergendab see reisimist ning teiselt poolt on võimalik kergemini võrrelda erinevate pakkujate hindu. Oma turuosa säilitamiseks kõrgemal hinnaskaalal on oluline tagada klientidele piisav ning selge informatsioon pakutavate hindade kohta.

2 Teised ELi laienemisega seosesolevad aspektid Eesti HORECA ettevõtete jaoks

Töö- ja sotsiaalseadusandlus

Ainult osa seadusi ja regulatsioone on ELi töö- ja sotsiaalseadusandluse raamistikus kohustuslikud. Arvestama peab järgmiste valdkondadega:

- Töö vaba valik;
- Sisserännanud tööliste sotsiaalkindlustus;
- Meeste ja naiste võrdne tasustamine;
- Töökeskkond;
- Töötajate tööohutus ning -tervishoid asutuses;
- Massilised koondamised suurtes ettevõtetes;
- Võrdse tasustamisega seotud vallandamise kaitse tulenevalt esitatud kaebusest või nõudest;

Kõik teised töö- ja sotsiaalseadusandluse kohustuslikud regulatsioonid on põhiliselt seotud väljaspool riigipiire olevate teemadega.

Siseriiklikud normid peavad olema ELi normidele võimalikult sarnased

Siiski, ülalmainitud reeglid on vaid miinimumnõuded, mida tuleb järgida. Lisaks on igal ELi liikmesriigil õigus sätestada rangemaid siseriiklikke seadusi ja määrusi.

Turismi alal on olulised eelnevad direktiivid, soovitusel teatud tööalaste suhete puhul (osalise töötaja direktiiv, ajutine töö), mis viitavad, et sotsiaalkindlustusmaksed on kohustuslikud juhul, kui tööline töötab enam kui 8 tundi nädalas. Mainitud tundide arv peaks vastavalt kõigile seaduslikele nõuetele tagama sotsiaalkindlustushüvitise maksmise. Võrreldes oma siseriiklikke sotsiaalnorme ELi sotsiaalnormidega võime järeldada, et enamik neist on juba ELi omadega vastavuses ning seega fundametaalseid muudatusi peale ELiga ühinemist ei eeldata.

Maaomand

Paljud turismitöötajad kaebavad, et maa on välja müüdud. Selle temaatika käsitlemisel peaks ELi kodanikke kohtlema samuti võrdselt. Seetõttu, peaksid Eesti seaduste koostajad kasutusele võtma meetmed, mis võitleksid maa väljamüümise ohu vastu, kuid samas ei tohiks nad nende meetmetega diskrimineerida teisi ELi kodanikke. Hea näitena võib siinkohal tuua Taani maa ning pinnase omandiseadus (teisi häid näiteid: Lõuna-Tirol, Bavaria)

Euroopa broneeringusüsteemid

Informatsiooni tihenemisele aitab kaasa ühtse Euroopa broneeringusüsteemi kehtestamine. Pikemas perspektiivis teevad reisijad oma broneeringud ise.

Suurt tähtsust hakkab omama ka interneti olemasolu firmades.

Reisimine

Lisaks turismi positiivsele stimuleerimisele on tänu konkurentsi suurenemisele lühiajalises perspektiivis oodata ka transpordi kulude langemist (lennupiletite hinnad, bussid, rongid) Siiski, pikaajalises perspektiivis tuleb arvestada tõusvate transpordi kuludega.

Konverentsiturism

Võib arvata, et ühinenud Euroopas ärireiside ning konverentside arv üha kasvab. Eesti turism ei ole veel antud valdkonnas piisavalt arenenud. Seega, tuleks ka siin potentsiaali ning uusi võimalusi piisavalt aegsasti ära tunda.

Uued konkurendid

Sõltumata ELiga ühinemisest oleks suurenev konkurents kiirtoidukettides ning teiste süsteemset toitlustusteenust pakkuvates ettevõtetes enam tõenäoline kui tavalistes toitlustusettevõtetes Seoses sellega tuleks investeerida reklaami ja turustamisse, et esile tõsta Eesti toitlustamisteenuste kvaliteeti ja erilisust.

Nõudlus hotellinduses (kuurortid, taastumiskeskused, spordihooned) kasvab märkimisväärselt kiiresti.

Konkurentsi kasv – vajadus paremate turundus – meetodite järele

Euroopa 10 parima hotelli tähtsusjärjestus aastal 2003

				Hotellid		Tubade arv		Hotellid xxxxxx	
2002 Aste	2003 Aste	Hotellikett	Riik	2002	2003	2002	2003	2002	2003
1	1	ACCOR	F	1 799	1 965	179 423	203 127		
2	2	BEST WESTERN	USA	1 122	1 120	70 713	70 570		
3	3	SIX CONTINENTS	UK	414	418	65 580	64 848		
4	4	LOUVRE / ENVERGURE	F	915	869	62 705	60 535		
5	5	HILTON INT'L	UK	235	243	49 312	51 514		
7	6	MARRIOTT INT'L	USA	232	254	38 438	41 427		
6	7	SOL MELIA	SP	213	200	41 946	41 380		
9	8	CHOICE	USA	419	435	31 861	33 704		
8	9	TUI	GER	154	154	33 587	33 587		
10	10	NH	SP	298	195	31 767	27 228		
Kokku 10 ketti				5 801	5 853	605 332	627 920		

*MKG Consulting – 2003 veebruar
Hotellikettide ametlik statistika*

Allikas: www.hotel-online.com

3 Turismi toetamine ELi poolt

Turismi tähtsus ei ole ELi poolt veel piisaval määral tunnustust leidnud. Siiski on turismi arendamisel mitmeid toetavaid abinõusid.

Turismi spetsiaalsete iseärasuste tunnustamine

Üks abinõude programmi tähtsaimatest osadest on kindlasti turismi iseärasustega ning arenguga lähemalt tutvumine. Selleni jõudmiseks on valitud järgnevad sammud:

- Ühtse turismistatistika arendamine;
- Ühenduse turismipoliitika tagajärgede, mõjude ning uute turismivormide analüüs;
- Vastavate kohanemisstrateegiate leidmine turismiala esindajate jaoks;
- Ühenduse turismipoliitika koordineerimine;
- Turismiharu esindajate konsulteerimine Euroopa Ühenduse otsuste tegemisel

Puhkused

Lisaks on tähtis ka puhkuse parema jaotuse korraldamine. Vastav algatusvõime tuleks anda siseriiklikele valitsusorganitele.

**Turismi
edendamise
strateegiad**

Piiriülene koostöö

Teine ELi eesmärk on edendada koostööd piiriäärsete piirkondade vahel ning parandada ka linnadevahelist koostööd turismi- ja tehnikaalal.

Kultuuripärandi kasutamine

Euroopa Ühendus planeerib meie kontinendi kultuuripärandit kasutada turisminduse eesmärkidel:

- Kultuurisuunad tuleks koondada ning neid reklaamlehtedel ning informaatilistes brošüürides vastavalt reklaamida;
- Euroopa hinna kui parima kultuurilise turismi pakkumise hinna kehtestamine;
- Hinnakonkurss muuseumitele, kus parimate hindade puhul jagatakse turismindusega seotud eritooteid;
- Euroopa muuseumide teeninduse parandamine välismaisele külastajale, näit. mitmekeelsed informaatilised brošüürid

Turism ja keskkond

Ühenduse tegevus peaks aina rohkem arvestama keskkonna ning turismi vahelise sõltuvusega ning nende vastastikuste mõjudega. Kavas on järgmised meetmed:

- Liikmesriikides keskkonnasõbraliku turismi toetamine;
- Õige ökoloogilise ning eetilise käitumise koodeksi koostamine turistidele;
- Ühenduse keskkonna hinna kehtestamine;
- Pilootprogrammide toetamine seoses turismipaikade haldusalaste kogemuste vahetamisega.

Maaturism

Ühendus soovib eelkõige toetada aktiivset puhkust maapiirkondades ning sealhulgas puhkuse veetmist talus või väikeses perepansionaadis. Kavas on järgmised meetmed:

- Nii Euroopa kui ka kohaliku turu turismiteenuse esindajate partnerluse initsiatiivide edendamine;
- Informatsiooni kättesaadavuse parandamine maaturismi esindajate jaoks;
- Kergesti mõistetavate kirjutiste avaldamine;
- Juhendite ning informatsiooniliste materjalide avaldamine;

**Aktiivse
puhkuse
toetamine**

- Toetused pilootprojektidele, mis maaturismi stimuleerimise eesmärgil teevad turistidele uusi pakkumisi;
- Konkursid maaturismi esindajatele.

Eriturism ja noorsooturism

Euroopa ühendus tahab turisminduse teha kättesaadavaks võimalikult paljudele erinevatele tarbijagruppidele ning ka neile, kes on halval majanduslikul järjel. Kavas on järgmised meetmed:

- Erinevate majutusvõimaluste parem toetamine;
- Pensionäride turismi toetamine;
- Kõige tähtsamate noorte turismiorganisatsioonide ühendamine;
- Tudengikaartidele põhineva hinnaalanduse idee laiendamine;
- Noorte informeerimine käsitööturismi alaste ettevõtete olemasolust ning nende poolt pakutavatest töövõimalustest.

Töölane koolitus

Lõppude lõpuks saab võimalusi ning riske defineerida vaid individuaalselt Euroopa Ühendus soovib kaasa aidata turismiharu arengule töölase koolituse toetamisega. Plaanis on järgmised meetmed:

- Ülikoolide ja turismikoolide vahelise koostöö toetamine;
- Haridusalased pilootprojektid - maa, sotsiaal, kultuuri ja keskkonna teemadel;
- Turismiharu professionaalsete profiilide arendamine;
- Vahetusprogrammid, näiteks Leonardo da Vinci.

**Töölase
koolituse
toetamine**

Reklaam kolmandates riikides

Euroopa Liit soovib edendada reklaamimeetmeid Põhja-Ameerika ning Jaapani turgudel.

Oskustöölise haridus

Tagamaks vaba liikumist tööturul on Euroopa Komisjon koostöös Euroopa Töölase Koolituse Keskusega (CEDEFOP) kogu ELis viinud ellu oskustöölise haridusalased tunnustamise meetodid seoses järgnevate oskustöö erialadega - retseptionist-sekretär, uksehoidja, baarman, poe- ja laopidaja, ettekandja, restoranitöeline, pea- ja veinikelner. Sarnaseid meetmeid planeeritakse läbi viia ka koolituse eesmärgil turisminduses.

4. Küsimused

Veendumaks äririskides ja –võimalustes tuleks kõigile järgnevatele küsimustele võimalikult täpselt vastata. Küsimused käsitlevad järgnevaid teemasid:

- * ettevõtte ning tema positsiooni analüüs konkurentsirohkes keskkonnas;
- * eesmärkide arendamine;
- * sobivad meetmed ning strateegia.

Sobivad küsimused ettevõtte ning konkurentsi analüüsimiseks võiksid olla näiteks järgmised:

- * Milliseid tooteid / teenuseid me pakume?
- * Mida me oskame eriti hästi teha?
- * Millised tulemusi meie tooted saavutavad?
- * Kes on meie kliendid?
- * Milliseid tulemusi saavutame teatud kliendi sihtgruppidega?
- * Milline on meie turg?
- * Miks piirdume oma tegevusega ainult sellel turul?
- * Milliseid on meie asukoha plussid / miinuseid?
- * Kes on meie kõige suuremad konkurendid vaadates kapitali ning müügitulemusi?
- * Millised meie konkurentidest on kõige innovatiivsemad?
- * Mis on meie kõige olulisemad tugevad ning nõrgad küljed?
- * Millised on meie planeerimise ja kontrollivahendid?
- * Kas meie eelarvestused on lõpparvestustega kooskõlas??

Küsimused eesmärkide arendamiseks võivad olla näiteks järgmised:

- * Millised on meie olulisemad tugevad küljed, mille alusel klient saaks meid konkurentsist kindlasti eraldada?
- * Miks klient valiks just meie toote vaatamata suuremale kaugusele?
- * Millised võimalused on meil eelnevatele sihtgruppidele ekspordi kohaletoometamiseks?

- * Millised võimalused meil on, kui soovime teenindada uut sihtgruppi ekspordi alal?
- * Millised lisakulud ilmnevad, kui pakume oma teenuseid veidi kaugemal asetsevale kliendile?
- * Milliseid sihtgrupe soovime adresseerida – tõhusamalt / detailselt ainuüksi?
- * Milliseid tooteid või tootegruppe võiks rohkem toetada / kasutusele võtta?
- * Millist teenindusharu võiksime tugevdada?
- * Millised turustamisviisid võiksid meie müüki oluliselt mõjutada?

Küsimused vastava strateegia ning meetmete koostamiseks on näiteks järgmised:

- * Mida me peame tegema saavutamaks oma eesmärgi, näiteks järgnevatel aladel?
 - Kliendisuhted;
 - Pakutav sortiment;
 - Teeninduskvaliteet;
 - Turundus ja reklaam;
 - Kulustruktuur;
 - Planeerimine ja kontroll;
 - Arvestus, kalkulatsioon.
- * Kes vastutab meetmete elluviimise eest?
- * Millistele tähtaegadele peame tähelepanu pöörama erinevate meetmete korral?
- * Kes vastutab teatud meetmete koordineerimise ja kontrolli eest?